

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНТИСЕПТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Н. Б. Шевчук

Львівський медичний коледж післядипломної освіти

У статті проведено аналіз використання антисептичних засобів у закладах охорони здоров'я України та дані щодо необхідності та ефективності проведення гігієнічної обробки рук медичного персоналу.

PECULIARITIES OF ANTISEPTICS USAGE IN HOSPITALS OF UKRAINE

N. B. Shevchuk

Lviv Medical College of Postgraduate Education

In this article we analyze the usage of antiseptics in hospitals of Ukraine and complex data of their necessity as well as the effectiveness of hand hygiene of medical staff.

Вступ. Наше життя наповнене різними подіями, явищами, процесами, що тим самим створює людині інтерес до пізнання нового навколо себе. Поряд із цим, людство щораз стикається із глобальними викликами і постає перед вирішенням серйозних проблем. Медицина є невід'ємною ланкою нашого буття, тому і набуває особливо серйозного значення. Серед глобальних викликів медицина налічує тисячі. Це і епідемії, і невиліковні хвороби, поява нових мікроорганізмів, діагностика, методи лікування, поширення внутрішньолікарняних інфекцій (ВЛІ). Остання проблема залишається актуальною вже більше століття. Ми знаємо про існування ВЛІ, вживаємо заходів із її ліквідації, але вона не припиняє себе проявляти і забирати людські життя. Найчастіше ми пов'язуємо її прояв із незадовільним станом матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я (ЗОЗ), недостатнім забезпеченням їх медичним обладнанням, інструментарієм, нерозвинутою мережею діагностичних мікробіологічних лабораторій, неграмотним використанням дезінфікуючих засобів, порушенням рекомендованих режимів і їх застосування, часто недбалим і безвідповідальним ставленням окремих медичних працівників ЗОЗ щодо питань протиепідемічного режиму. Однак інфікування може спричинитися мікроорганізмами, набутими від іншої особи, що перебуває в лікарні (перехресна інфекція), або ж власною флорою пацієнта (ендогенна інфекція). Також причиною виникнення інфекції можуть бути речі, нещодавно контаміновані з

навколишнього середовища. І саме ці обставини вказують нам на те, що ЗОЗ не завжди дотримуються усіх заходів із профілактики виникнення інфікування.

Основна частина. У 2002 році на 55 сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я було прийнято резолюцію, яка закликала всі країни світу до покращення методів надання медичної допомоги та підвищення безпеки пацієнта. Тоді на Всесвітню організацію охорони здоров'я (ВООЗ) було покладено місію – очолити цей рух і організувати системи моніторингу. І саме тоді, одним із основних заходів було визначено якісну гігієну рук під час надання медичної допомоги населенню.

Гігієна рук – це дуже проста процедура, однак вона підвищує безпеку в тих випадках, де людське око безсиле і не може попередити інфікування. Гігієна рук дієва скрізь – починаючи від сучасних систем медико-санітарної допомоги у промислово-розвинутих країнах, закінчуючи місцевими амбулаторіями в країнах, що розвиваються.

Проведено аналітичне дослідження. Головною метою дослідження було визначено наступне: виявити рівень використання антисептичних засобів для обробки рук у ЗОЗ України. Об'єктом дослідження є передача інфекції через руки медперсоналу, інфікування пацієнтів, поширення ВЛІ. До предмету дослідження віднесли якість обробки рук медичним персоналом. У роботі посилалися на накази МОЗ України: № 798 від 21.09.2010 року Про затвердження методичних рекомендацій «Хірургічна та гігієнічна обробка рук медичного персоналу», № 234 від 10.05.2007 р. [1]

Про організацію профілактики внутрішньолікарняних інфекцій в акушерських стаціонарах, № 236 від 04.04.2012 р. [2, 4] Про організацію контролю та профілактики післяопераційних гнійно-запальних інфекцій, спричинених мікроорганізмами, резистентними до дії антимікробних препаратів.

Потреба у проведенні подібного дослідження вже існує давно. Адже про антисептики в Україні ми дізналися десять років тому, і у свідомості медичних працівників ще не зовсім добре відкарбувалася процедура нанесення антисептичного засобу, його етапи втирання, і головне основна мета цього процесу [3]. Ще ВООЗ на своїх сесіях у середині 70 років висловила тезу: «Основне вирішення проблеми внутрішньолікарняних інфекцій – це усвідомлення небезпеки, навчання, розуміння та дотримання правил проти-епідемічного режиму».

Почергово відбулося декілька етапів:

I ЕТАП

Здійснили збір даних із ЗОЗ в областях, що територіально представляють усі куточки країни. До вибірки увійшли: Рівненська, Львівська, Івано-Франківська, Житомирська, Черкаська, Чернігівська, Запорізька, Кіровоградська, Херсонська, Одеська. Методом анкетування вдалося отримати від найбільших лікувальних закладів кількісні показники. В цьому посприяли президенти Асоціації медичних сестер. Отримані дані з анкет внесли у формулу і таким чином порахували скільки літрів антисептику за останні півроку повинні були використати лікарні теоретично. Звісно, у формулу закладали цифри, що повинні відповідати прак-

тиці відповідно до наказів МОЗ, а саме: мінімальну кількість обробки під час маніпуляції з пацієнтом (2), потрібну кількість антисептика в мілілітрах для гігієнічної обробки рук (3), і часовий проміжок, за який ми отримали дані (6 – півроку).

Результат був очікуваний – дані реального використання і теоретичного пішли у розріз. На графіку очевидно, що наші заклади охорони здоров'я в недостатній кількості отримують антисептичні засоби і, відповідно, руки залишаються небезпечним фактором передачі інфекції. Отже, можна висунути таку гіпотезу: **у відділеннях ЗОЗ серед медичного персоналу відсутнє відчуття проблематики недостатності антисептика.**

II ЕТАП

З 24.07 по 29.07.2014 року в закладі охорони здоров'я «Х» було проведено планове санітарно-мікробіологічне дослідження епідемічно значимих об'єктів внутрішнього середовища ЗОЗ, а саме рук медичного персоналу у відділеннях:

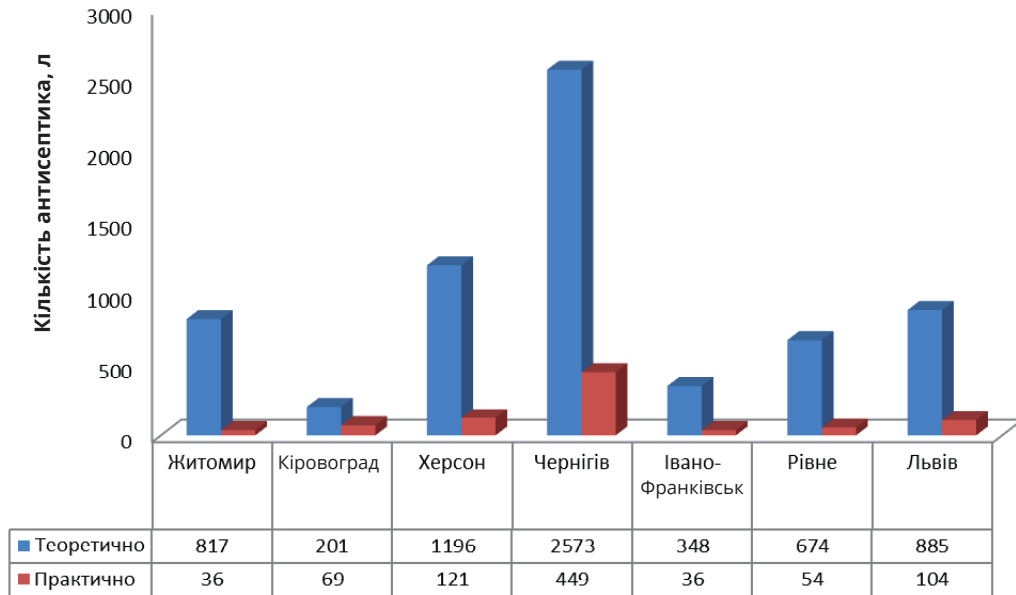
- Пологове – 2 акушерки, 2 медичні сестри палати новонароджених, лікар акушер-гінеколог, лікар-неонатолог, 2 молодші медсестри.
- Хірургічне відділення – лікар-хірург, медсестра операційна, медична сестра чистої перев'язочної, молодша операційна медсестра.
- Відділення анестезіології з ЛІТ – лікар-анестезіолог, медична сестра палати інтенсивної терапії, молодша медсестра.

Разом дослідження пройшли – 15 медичних працівників.

Аналіз використання антисептичних засобів у ЗОЗ України

Поліклінічні відділення

Дослідження проведено лікарем-епідеміологом ЗОЗ «Х» в присутності заступника головного лікаря ЗОЗ «Х», завідувачів та старших медичних сестер вищевказаних відділень.

Даний етап аналітичного дослідження теж поділили на:

1 етап – змиви з рук вищевказаних спеціалістів після виконання маніпуляцій та процедур чи іншої роботи з пацієнтами без проведення гігієнічної обробки.

2 етап – проведення вищевказаними спеціалістами гігієнічної обробки рук і повторне взяття змивів. Одночасно спостерігаємо наскільки правильно проводиться гігієнічна обробка рук відповідно до нормативних документів.

3 етап – проведення бактеріального посіву в бактеріологічній лабораторії лабораторного центру ДСЕС.

4 етап – визначення результатів бактеріального посіву.

5 етап – проведення аналізу результатів дослідження та аналізу використання антисептиків у вищевказаних відділеннях за 6 місяців 2014 р. комісією з інфекційного контролю ЗОЗ «Х».

6 етап – висновки та пропозиції.

7 етап – обговорення результатів дослідження на заняттях із медичними працівниками всіх відділень лікарні з метою підтвердження необхідності проведення гігієнічної обробки рук для профілактики внутрішньолікарняної інфекції у ЗОЗ та захворювань медичного персоналу.

Під час спостереження техніки гігієнічної обробки рук медичним персоналом вищевказаних відділень встановлено:

Результати бактеріального посіву ДО і ПІСЛЯ проведення гігієнічної обробки рук

ДО

ПІСЛЯ

Збудник	Стафілококова інфекція
Staphylococcus aureus	Захворювання шкіри і підшкірної клітковини
Staphylococcus aureus	Стафілококовий синдром обпеченої шкіри
Staphylococcus aureus	Подібний до опіку шкіряний синдром (синдром Лайелла)
Staphylococcus aureus	Ураження кісток та суглобів (остеомієліти, артрити)
Staphylococcus aureus	Імпетиго
Staphylococcus aureus	Синдром токсичного шоку
Staphylococcus aureus, Staphylococcus epidermidis	Стафілококовий ендокардит
Staphylococcus aureus	Пневмонії та плеврити
Staphylococcus aureus	Гострі стафілококові ентерити та ентероколіти
Staphylococcus aureus	Стафілококовий менінгіт та абсцес мозку
Staphylococcus aureus	Стафілококовий сепсис
Staphylococcus aureus	Стафілококова ангіна
Staphylococcus saprophyticus	Стафілококові захворювання сечовидільних шляхів
Staphylococcus aureus, Staphylococcus epidermidis, Staphylococcus saprophyticus	Отруєння стафілококовим ентеротоксином

- місця для обробки рук у даних відділеннях обладнані відповідно до вимог наказу МОЗ України № 798 від 21.09.2010 року «Хірургічна та гігієнічна обробка рук медичного персоналу» [1];
- медичні працівники пройшли тренінг з техніки гігієнічної обробки рук під час навчального семінару з питань інфекційного контролю, який проводився у 1-му кварталі 2014 року;
- більшість працівників правильно провели гігієнічну обробку рук відповідно до методики, та дехто з персоналу не виконував всі шість етапів обробки рук, витирали антисептик одноразовим рушником, що

підтверджує доцільність та ефективність проведення лекцій і тренінгів з даного питання.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило необхідність та ефективність проведення гігієнічної обробки рук медичного персоналу і використання антисептиків відповідно до нормативних документів, як один із важливих методів профілактики внутрішньолікарняних інфекцій у закладах охорони здоров'я та проведення навчання і практичних тренінгів з техніки обробки рук. Виведені графіки підтвердили, що ЗОЗ у величезних кількостях недоотримують антисептичні засоби і практичне їх використання подекуди навіть на 20 % не співпадає із теоретичним застосуванням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження методичних рекомендацій «Епідеміологічний нагляд за інфекціями області хірургічних втручань та їх профілактика»: наказ МОЗ України від 04.04.2008 р. № 181. – К. – 20 с.
2. Про затвердження методичних рекомендацій «Хірургічна та гігієнічна обробка рук медичного персоналу»: наказ МОЗ України від 21.09.2010 р. № 798. – К. – С. 12–14.

3. Салманов А. Г. Оптимізація забезпечення гігієни рук медичного персоналу хірургічного стаціонару / А. Г. Салманов // Український медичний часопис. – 2011. – № 2 (82). – С. 85–91.

4. Про організацію профілактики внутрішньолікарняних інфекцій в акушерських стаціонарах: наказ МОЗ України від 10.05.2007 – Р. № 234. – К., 2007.

Отримано 10.03.16